

چشمه‌های قوم ثمود (قرآن)

باغ‌ها و بستن‌های فراوانی در اختیار قوم ثمود بود که به وسیله چشمه سارهای پر آبی آبیاری می‌شدند.

فهرست مندرجات

۱ - نعمت‌های فراوان

۲ - مسرقان مفسد

۳ - اسراف و فساد در زمین

۴ - پیاوین

۵ - منبع

نعمت‌های فراوان

برخورداری قوم ثمود، از باغها و چشمه‌ها و هشدار صالح علیه السلام، در مورد محروم شدن آنان از آن نعمت‌ها در آیت قرآن آمده است.
کذبت ثمود المرسلین • اذ قال لهم اخوهم صلح الا تتفون (ثمودیان پیامبران (خدا) را تکذیب کردند «انگاه که برادرشان صالح به آنان گفت آیا پروا ندارید.)

[۱] شعراء/سوره ۲۶، آیه ۱۴۱.

[۲] شعراء/سوره ۲۶، آیه ۱۴۲.

مسرقان مفسد

«پنجمین بخش از داستان انبیاء که در این سوره آمده، سرگذشت فشرده و کوتاهی از قوم «ثمود» و پیامبرشان «صالح» علیه السلام است که در سرزمینی به نام «وادی القری» «میلن «مدینه» و «شام» می‌زیستند، و زندگی مرفهی داشتند اما بر اثر سرکشی و طغیان، چنان از میان رفتند که امروز اثری از آنها باقی نیست.

سرآغاز این داستان، کاملاً شبیه داستان «قوم عاد» و «نوح» است، و نشان می‌دهد: چگونه تاریخ تکرار می‌گردد، می‌فرماید: «قوم ثمود رسولان خدا را تکذیب کردند» چرا که همه دعوت واحدی داشتند و تکذیب پیامبرشان صالح علیه السلام، در حقیقت تکذیب همه رسولان بود.

بعد از ذکر این اجمال، به تفصیل پرداخته، می‌گوید: «در آن هنگام که برادر دلسوزشان صالح به آنها گفت: آیا پرهیزگاری پیشه نمی‌کنید؟!»

او که هادی و راهنمای مهربانی همچون یک برادر بود، برتری جوئی و منافع مادی در نظر نداشت، و به همین جهت، قرآن از او تعبیر به «أخوهم» کرده، دعوت خود را مانند همه انبیای الهی از تقوا و احسان مسئولیت آغاز کرد.»

[۳] تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج ۱۵، ص ۳۳۰-۳۳۱.

[۴] تفسیر مجمع البیان، شیخ طبرسی، ج ۷، ص ۳۴۶.

اسراف و فساد در زمین

اتترکون فی ما ههنا ءامنین • فی جنت و عیون (آیا شما را در آنچه اینجا دارید آسوده رها می‌کنند در کنار چشمه ساران.)

[۵] شعراء/سوره ۲۶، آیه ۱۴۶.

[۶] شعراء/سوره ۲۶، آیه ۱۴۷.

[۷] تفسیر جوامع الجامع، شیخ طبرسی، ج ۲، ص ۶۸۶.

«ظاهراً استفهام در آیه، استفهام انکار است و کلمه (ما) موصوله می‌باشد و مراد از آن نعمتهایی است که بعداً یعنی از جمله (فی جنت و عیون) به بعد آن را تفصیل می‌دهد و کلمه (هیئنا) اشاره است به مکان حاضر و نزدیک، که مراد از آن در آیه همان سرزمین ثمود است و کلمه (آمنین) حال از نایب فاعل (اتترکون) است.

و معنای آیه این است که شما در این نعمتهایی که در سرزمینتان احاطه تان کرده مطلق العنان رها نمی‌شوید و چنین نیست که از آنچه می‌کنید بازخواست نگردید و از هر مؤلخذه الهی ایمن باشید.

فی جَنَّتِ...

این جمله همان بیان تفصیلی است که گفتیم برای جمله (فیها هیهنا) نکر می‌کند و اگر بعد از نکر جنات، **نخل** را که باز یکی از مصادیق **جنات** است نکر فرمود، به خاطر اهمی است که **عرب** به این درخت دارد و کلمه (طلع) در نخل به منزله گرد گل در سایر درختان است و کلمه (هضمیم) - به طوری که گفته اند - به معنای درختان تو در هم و سر به هم کشیده است.»

[۸] ترجمه تفسیر المیزان، علامه طباطبایی، ج ۱۵، ص ۴۲۸-۴۲۹.

«می‌دانیم اسراف، همان تجاوز از حدّ قانون آفرینش و قانون تشریح است، این نیز روشن است که در يك نظام صحیح، هر گونه تجاوز از حدّ، موجب **فساد** و از هم گسیختگی می‌شود، و به تعبیر دیگر، سرچشمه فساد، اسراف است و نتیجه اسراف، فساد.

انسان که یکی اجزای این **عالم هستی** است از این قانون عمومی مستثنی نیست، اگر بر اساس **فطرت**، بر مدار خود حرکت کند و هماهنگ نظام هستی باشد، به هدف سعادت بخش که برای او مقدر شده است می‌رسد، اما اگر از حدّ خود تجاوز کند و قدم در جاده «فساد در ارض» بگذارد، نخست خداوند او را گوشمالی داده، و با حوادث سخت و دردناک او را هشدار می‌دهد...»

[۹] تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج ۱۵، ص ۳۳۳-۳۳۵.

پانویس

۱. ↑ شعر/سوره ۲۶، آیه ۱۴۱.
۲. ↑ شعر/سوره ۲۶، آیه ۱۴۲.
۳. ↑ تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج ۱۵، ص ۳۳۰-۳۳۱.
۴. ↑ تفسیر مجمع البیان، شیخ طبرسی، ج ۷، ص ۳۴۶.
۵. ↑ شعر/سوره ۲۶، آیه ۱۴۶.
۶. ↑ شعر/سوره ۲۶، آیه ۱۴۷.
۷. ↑ تفسیر جوامع الجامع، شیخ طبرسی، ج ۲، ص ۶۸۶.
۸. ↑ ترجمه تفسیر المیزان، علامه طباطبایی، ج ۱۵، ص ۴۲۸-۴۲۹.
۹. ↑ تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج ۱۵، ص ۳۳۳-۳۳۵.

منبع

فرهنگ قرآن، مرکز فرهنگ و معارف قرآن، برگرفته از مقاله «چشمه‌های قوم نمود».